

Asia: VN/6417/2022

Hallituksen esitys eduskunnalle palkansaajan työssäoloehdon uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Palkansaajan työssäoloehto (TTL 5 luku ja asetusmuutokset)

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdon kertymistä koskevista ehdotuksista?

Helsingin kaupunki kannattaa tuloperusteista mallia. Se vaikuttaa sopivammalta työmarkkinoille, jossa moninaiset työaikajärjestelyt ovat yleistyneet. Helsingin kaupunki näkee, että erilaisten työaikajärjestelyjen huomioiminen työssäoloehdon laskemisessa on uudistuksen positiivinen puoli. Silloin vaihtelevaa työaikaa tekevät voivat jatkossa paremmin varautua ja ennustaa tulevan työttömyysturvansa.

Ansiopäivärahan perusteena oleva palkka ja ansiopäivärahan määrä (TTL 6 luku ja asetusmuutokset)

Lausuttavaa ansiopäivärahan perusteena olevan palkan ja ansiopäivärahan määrittelyä koskevista ehdotuksista?

Helsingin kaupunki kannattaa uudistuksia. Ne poistavat havaittuja työn vastaanottamiseen liittyviä kannustinloukkuja. Nykyisessä järjestelmässä on huomioitu vain vähintään 18 tuntiset työviikot, jolloin ansiopäiväraha on voinut muodostua huomattavasti vakiintunutta ansiotasoa korkeammaksi. Uudistus osaltaan tasa-arvoistaa työttömyysturvaa, kun useammat pääsevät ansiosidonnaiselle työttömyysturvalle. Toisaalta työttömyysturvan taso laskee osalla edunsaajista, jolloin samalla kannustimet työn vastaanottamiseen tehostuvat.

Helsingin kaupunki pitää hyvänä, että mahdolliset palkanmaksun viivästykset ja maksamatta jääneet palkat tulevat suoraan tiedoksi viranomaiselle tulorekisterin kautta, mikä saattaa nopeuttaa ilman palkkaa jääneen henkilön asian selvittämistä ja oikeusturvaa. Huomiota tulee kiinnittää siihen, että valvovalla viranomaisella ja myös asiakaspinnassa toimivalla viranomaisella on riittävästi toimivaltaa asian selvittämiseksi.

Palkkatukityön osalta Helsingin kaupunki huomauttaa, että palkkatukityöstä työssäoloehto kertyy vain 75 prosenttisesti. Nyt lainsäädännön yksinkertaistamisen näkökulmasta tästä olisi voitu luopua. Palkkatuetun työsuhteen ollessa muuten tavallinen työsuhde, voisi työssäoloehtokin karttua kuten

normaalissa työsuhteessa. Nyt esitetyssä mallissa palkkatuettu työ on poikkeus ja velvoitetyönä järjestetty palkkatukityö poikkeuksen poikkeus. Myös tuoreessa TEM:n palkkatukilainsäädännön muutosesityksessä tuli uutena yli 55-vuotiaiden työllistämistuki, joka kerryttäisi työssäoloehdot palkkatukea vastaavasti. Toivottavasti poikkihallinnolliset näkökulmat tulevat huomioiduksi lain valmistelussa.

Työttömyysetuuden työvoimapolitiittiset edellytykset (TTL 2 a luku 10 § sekä 14 luvun 1 c §)

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdot koskevien ehdotuksen vaikutuksesta työttömyysetuuden maksamisen työvoimapolitiittisiin edellytyksiin?

-

Taloudellisten vaikutusten arviointi

Lausuttavaa ehdotuksen taloudellisista vaikutuksista?

Helsingin kaupunki suhtautuu varauksella arvioituihin taloudellisiin vaikutuksiin. Etuusmenojen siirtyminen työmarkkinatuesta työttömyyspäivärahoihin voi vähentää kuntien osuutta työmarkkinatukimenoista. TE2024-hankkeessa ehdotetun rahoitusmallin kannalta ko. säästöä ei kuitenkaan tulisi, sillä kunnat rahoittaisivat nykyisestä poiketen myös päivärahaetuuksia. Todennäköistä onkin, että esityksen mukaisesti arvioidut asumistuki- ja toimeentulotukimenot kasvaisivat.

Helsinki pitää kuntatalouden näkökulmasta positiivisena, että tuloperusteisen mallin myötä velvoitetyöllistettyjen työssäoloehdon täyttymiseksi edellytettäisiin lyhyempää työjaksoa. Velvoitetyö voidaan päättää jo siinä vaiheessa, kun tulo- ja palkkatukijakso täyttyy (esim. kesken kuukauden). Esityksen mukaan kunnat voisivat säästää, kun työssäoloehdot täyttyvät velvoitetyössä ja tavallisessa palkkatukityössä aiemmin kuin 26 viikon kuluttua. Kuitenkin käytännössä työsopimuksia laadittaessa voi olla vaikeaa optimoida työsuhteen kesto niin, että se päättyisi heti, kun tulo- ja palkkatukijakso täyttyy. Työsuhteen pituutta ei voi määrittellä ansiotason mukaan, joten tämän vuoksi säästöt saattavat jäädä toteutumatta.

Helsingin kaupunki näkee, että esityksen mukainen työssäoloehdon muutos voisi lyhentää myös kuntien velvoite- ja palkkatukijaksojen pituutta. Tästä voisi koitua kunnille arviolta noin viiden miljoonan euron säästö. Työnhakija-asiakkaiden yksilöllisyys on kuitenkin otettava huomioon. Erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat pitkäaikaistyöttömät voivat hyötyä merkittävästi pidemmistä palkkatukijaksoista, mikäli suurempi osa vakiinnuttaisi työpaikan palkkatukijakson jälkeen. Tällä on vaikutusta inhimillisen pääoman lisäksi myös yksilön eläkekertymään.

Kansalaisvaikutusten arviointi

Lausuttavaa ehdotuksen vaikutuksista kansalaisiin?

Helsingin kaupunki arvioi, että keskimäärin muutos helpottaa työssäoloehdon täyttymistä, joskin tapauskohtaisesti työssäoloehdot ei välttämättä entiseen tapaan kerry. Muutoksella voi olla erityisesti vaikutusta nuoriin (yksittäiset lyhyet työjaksot) tai pienipalkkaisiin henkilöihin. Vaikka vaikutukset ovat arvioitu marginaalisiksi, em. kohderyhmät lienevät suhteellisen edustettuja TTL mukaisissa velvoitteissa.

Yksilötasolla uudistuksella on vaikutuksia henkilön tulevaan eläkekertymään. Lopullisten vaikutusten ennakointi on haastavaa. Muutoksen myötä osa työssäoloehdon täyttävistä henkilöistä saisi jatkossa vain vähän ensisijaista tuloa. Tämä lisää riskiä viimesijaisiin etuuksiin turvautumisesta, kuten Kelan perustoimeentulotukeen. On positiivista, että kuitenkin koulutusta vailla olevat nuoret hyötyvät uudistuksesta. Työllistyessään he täyttäisivät työssäoloehdon ja perustoimeentulotuen tarve vähenisi.

Viranomaisvaikutukset

Lausuttavaa ehdotuksen vaikutuksista viranomaisiin? TE-hallinnon henkilöstöä edustavaa tahoa pyydetään arvioimaan vaikutuksia TE-hallinnon henkilöstöön ja sen tehtäviin, erityisesti TTL 14 luku 1 c §:n osalta.

Helsingin kaupunki pitää tietojärjestelmän automatisaation merkitystä keskeisenä tekijänä tavoiteltujen hyötyjen ja tehokkuuden toteutumiseksi viranomaistoiminnassa. Tuloperusteinen mallin on arvioitu vähentävän manuaalista työtä. Tulotiedot saataisiin ensisijaisesti tulorekisteristä ja käsittelyä olisi mahdollista automatisoida. Tulorekisterin käytettävyyden lisääminen on kannatettavaa. Kokeilualueen kuntien tulisi myös pystyä seuraamaan toimintansa vaikuttavuutta tulorekisteritietoja hyödyntämällä.

Työvoimaviranomaisen osalta keskeisin muutos liittyy työssäolovelvoitteen täyttymisen ja koulutusta vailla olevan nuoren työttömyysturva-oikeuden palautumisen seurantaan. Muutoksen pääasialliset vaikutukset kohdistuvat kuitenkin työttömyysetuuden maksajien toimintaan. Tiedot työssäoloehdon kertymisestä saadaan jatkossakin maksajalta. Uutena tehtävänä olisi kuitenkin työssäoloehtokuukausien laskennallinen muunto. Tältä osin Helsingin kaupunki vaatii, että on huolehdittava riittävästä perehdyttämisestä sekä mahdollisesti tarvittavista TE-toimiston asiakastietojärjestelmän työtä tukevista uusista toiminnallisuuksista.

Yritysvaikutusten arviointi

Lausuttavaa ehdotuksen vaikutuksista yrityksiin ja muihin työnantajiin?

-

Voimaantulo

Lausuttavaa voimaantuloa ja siirtymäsäännöstä koskevasta ehdotuksesta?

-

Muuta lausuttavaa esityksestä?

Muuta lausuttavaa esityksestä?

Helsingin kaupunki edellyttää tarkastelemaan muiden lakiuudistusten vaikutusten merkitystä suhteessa työttömyysturvaan. Työttömyysturvan seuraamusjärjestelmää koskevat muutokset tulivat voimaan 2.5.2022. Tästä syystä uusien asetettavien työssäoloehto- ja määrästä ei ole vielä saatavissa tilastotietoa. Kaiken kaikkiaan tänä vuonna Helsingissä on hyväksytty 114 velvoitetyöllistettävän palkkaus. Kyseessä on sekä kuntakokeilun että TE-toimiston asiakkaita.

TEM:n mukaan 2.5.22 voimaan astuneiden muutosten johdosta työssäolovelvoitteita tultaneen asettamaan aiempaa vähemmän eikä tarkempaa arviota asetettavien työssäolovelvoitteiden määrästä ei ole mahdollista tehdä. On kuitenkin mahdollista, että työnhakuvelvollisuus ja tiiviimpi palveluprosessi uuden palvelumallin myötä johtavat työssäolovelvoitteiden merkittävään lisääntymiseen. Velvoite asetettaneen laajemmalle joukolle kuin työtarjouksia on käytännössä tehty.

Salminen Kaarina
Helsingin kaupunki - Pormestari 5.8.2022 § 94